

Adres : Bezuidenhoutseweg 105-113
2594 AC Den Haag
Telefoon : +31(0)70-3382700
E-mail : secretariaat@lto.nl
KvK : 40413400
Rekening : NL32 RABO 0357606760

Minister voor Natuur en Stikstof, mevrouw C. van der Wal
Minister voor Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit, de heer H. Staghouwer
Postbus 20401
2500 EK Den Haag
ministerlnv@minlnv.nl

Datum : 7 juli 2022
Ons kenmerk : 070703/HvdH/SvdT
Onderwerp : Gesprek met de heer Johan Remkes

Geachte excellenties, beste Henk en Christianne,

We schrijven deze brief in een uiterste poging om tot een begin van een oplossing te komen in de impasse die is ontstaan tussen kabinet, boeren en samenleving. We vragen én geven een handreiking om de ontstane situatie te de-escaleren.

Proces benoeming bemiddelaar

Afgelopen zondag heeft het kabinet de heer Johan Remkes aangesteld als gespreksleider. We betreuren dat over de persoon van de bemiddelaar niet vooraf overleg is gevoerd met directe belanghebbenden, waaronder LTO. Zelf suggereerde we prof. dr. Elbert Dijkgraaf als bemiddelaar. Helaas is een eenzijdige keuze vanuit het kabinet gemaakt. Opvallend is ook de woordkeuze om de heer Remkes aan te stellen tot 'gespreksleider' en dus niet tot 'bemiddelaar', zoals door de Kamer verzocht op basis van het voorstel van oud-minister Veerman. Bemiddelaar is de functie die ook onze grote voorkeur heeft.

Veel leden hebben twijfels over de heer Johan Remkes gelet op zijn rol bij het tot stand komen van het regeerakkoord alsook gelet op zijn inhoudelijke voorsortering door de twee uitgebrachte adviezen van de commissie die zijn naam dragen.

Het LTO-bestuur heeft gemeend in beginsel het gesprek aan te moeten gaan, mits dit in een open sfeer kan plaatsvinden over de relevante inhoud. Dat betekent dat we willen kunnen spreken over een ander tijdspad, het doel van 50% en de methodiek van de KDW definitief te zien als indicatie in plaats van een hard doel (dus uit de wet). Dit mede gelet op het feit dat de EU spreekt over de mate van instandhouding van natuur. Ook willen we spreken over een beter landbouwperspectief, met meer aandacht voor brede innovatie en managementmaatregelen.

Afwijzende signalen

Na deze opening tot gesprek, ingegeven vanuit het verantwoordelijkheidsbesef uit deze impasse te moeten komen op een manier die past bij de Nederlandse poldertraditie, hebben we klap-op-klap te verwerken.

Met grote teleurstelling hebben we de beantwoording op [Kamervragen van het Lid Omtzigt dd. 6 juli jl. gelezen](#)¹. Daarin staat dat wat het kabinet betreft het gesprek louter gaat om onderling begrip, maatwerk en uitvoering. Dus niet over doel en uitgangspunten zoals opgenomen in het coalitieakkoord of het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Dat is onbestaanbaar. Hoe kun je tot betere verhoudingen komen als je de inhoudelijke problemen die daaraan ten grondslag liggen niet mag bediscussiëren? LTO is helder geweest: pas als serieus kan worden gesproken over doel, tijdsplan en invulling van maatregelen is praten zinvol.

Daarenboven zijn we verbolgen over het feit dat niet alleen over het coalitieakkoord niet mag worden gesproken, maar óók niet over doelstellingen en uitgangspunten van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). In dit document worden onder andere de NNN-gebieden gelijk behandeld als N2000-gebieden en vergaande voorstellen gedaan over verdere uitbreiding van natuurgebieden. Over dit doel en uitgangspunt mag kennelijk ook niet gesproken worden. Dat bevreedt ons zeer. In [eerdere vragen van opnieuw het Lid Omtzigt \(dd. 28 juni jl.\)](#)² werd door Minister Van der Wal aangegeven dat het NPLG slechts een startnotitie en beleidsprogramma is waarover juist nog met medeoverheden en maatschappelijke partners gesproken zal gaan worden. Pas in juli 2023 zal het aan de Kamer worden voorgelegd en juridisch worden vastgelegd. Er wordt in de betreffende beantwoording zelfs gesteld dat de doelstellingen gaande het proces nog kunnen worden bijgesteld (pagina 2)! Toch mag ook wat betreft het kabinet hierover door de heer Remkes in de gesprekken met landbouwpartijen niet worden gesproken (!). Terwijl gesprek met maatschappelijke partners eerst nog de bedoeling was?

Conclusie

Dat alles is voor LTO onverklaarbaar. Hoe serieus is dit alles te nemen? Wat valt er te bespreken?

Ergo, op dit moment wordt vanuit de regering geen enkele ruimte geboden om met de sector het echte gesprek aan te gaan over doel, tijdsplan en middelen in het stikstofdossier. Onder deze voorwaarden heeft spreken met de bemiddelaar geen zin.

Een afschrift van deze zwaarwegende motivatie zullen we ook aan de Kamerfracties doen toekomen alsook aan provinciaal gedeputeerden.

Met vriendelijke groeten,

wg

wg

wg

wg

wg

Sjaak van der Tak
Voorzitter
LTO Nederland

Dirk Bruins
Voorzitter
LTO Noord

Wim Bens
Voorzitter
ZLTO

Leon Faassen
Voorzitter
LLTB

Hans Van den Heuvel
Directeur
LTO Nederland

---

¹ Kamerstuk 2022Z14389

² Kamerstuk 2022D27441